imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

עין משפט
יז א ב ג מיי' פ"ט מהל' איסורי ביאה הלכה יד ועי' בכ"מ סמג לאוין קיא · טוש"ע יו"ד סימן קפט סעיף ד:

תורה אור

אם נמוחו טמאה *א) אי הכי בלא נמוחו נמי אמר רבה כי לא נמוחו בריה בפני עצמה היא ומי איכא כי האי גוונא אין והתניא *א"ר אלעזר בר' צדוק שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ובאה ושאלה את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים לרופאים ואמרו להם שמא יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות אדומות תטיל למים אם נמוחו טמאה אמר ריש לקיש *ובפושרין תניא נמי הכי תטיל למים ובפושרין רשב"ג אומר ממעכתו ברוק על גבי הצפורן מאי בינייהו אמר רבינא ג)מעוך על ידי הדחק איכא בינייהו התם תנן *כמה היא שרייתן בפושרין מעת לעת הכא מאי מי בעינא מעת לעת או לא שרץ ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת אבל דם דרכיך לא או דלמא לא שנא תיקו: המפלת כמין דגים: וליפלוג נמי רבי יהודה בהא אמר ריש לקיש במחלוקת שנויה ורבנן היא ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבי יהודה עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא גבי חתיכה דעביד דם דקריש והוי חתיכה אבל בריה לא הוי ולהך לישנא דא"ר *יוחנן באי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי לפלוג נמי ר' יהודה בהא מאן דמתני הך לישנא מתני הכי רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו במחלוקת שנויה ורבנן היא: המפלת כמין בהמה [וכו']: אמר רב יהודה אמר שמואל מ"ט דר' מאיר הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם אלא מעתה המפלת דמות תנין תהא אמו טמאה לידה הואיל ונאמר בו יצירה כאדם שנאמר °ויברא אלהים את התנינים הגדולים אמרי דנין יצירה מיצירה ואין דנין בריאה מיצירה מאי נפקא מינה הא *תנא דבי רבי ישמעאל °ושב הכהן °ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נגמר בריאה מבריאה דכתיב °ויברא אלהים את האדם בצלמו אמרי ויברא לגופיה וייצר לאפנויי ודנין יצירה מיצירה אדרבה וייצר לגופיה ויברא לאפנויי ודנין בריאה מבריאה אלא וייצר מופנה משני צדדין מופנה גבי אדם ומופנה גבי בהמה ויברא גבי אדם מופנה גבי תנינים אינו מופנה מאי מופנה גבי בהמה אילימא מדכתיב °ויעש אלהים את חית הארץ וכתיב °ויצר [ה'] אלהים מן האדמה כל חית השדה גבי תנין נמי אפנויי מופנה דכתיב °ואת כל רמש האדמה וכתיב °ויברא אלהים את התנינים הגדולים רמש דכתיב התם דיבשה הוא ומאי נפקא מינה בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין נפקא מינה דאמר רב יהודה אמר שמואל *משום רבי ישמעאל כל גזרה שוה שאינה מופנה כל עיקר אין למדין הימנה מופנה מצד אחד *לרבי ישמעאל *למדין ואין משיבין לרבנן למדין ומשיבין מופנה משני צדדין דברי הכל למדין ואין משיבין ורבי ישמעאל מאי איכא בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין נפקא מינה דהיכא דאיכא מופנה מצד אחד ומופנה משני צדדין שבקינן מופנה מצד אחד וילפינן

אם נמוחו טמאה · וא"ת והלא לא מיקרי יבש דהא הך דקתני בפ' דם הנדה (לקמן דף נה:) דמטמאין לחים ואין מטמאין יבשים תני התם אם יכולים לשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין כדאמר התם ויש לומר דמכל מקום פשיט שפיר דלא אמר כי יזוב זוב דמה דמידב דייב לא נמי התם איירי בלחים ונתייבשו ולהכי לא"צ דנתייבשו כיון שיכולין לחזור לכמות שהיו מטמאין אבל הכא בלחים ונתייבשו לא קמיבעיא ליה אלא ביבש מעיקרו ואפילו אם יכול להיות נימוח במים:

אבל דם דרכיך לא · וא"ת והא דם הנדה נמי קתני לקמן בהדי אידך דפרק דם הנדה (דף נה:) וי"ל דהתם איירי בדם הנדה שנפל על הבגד ונתייבש ביותר אבל דם הנדה באפי נפשיה הוי רכיך וע"ק דהתם קתני רוק חוב וניעו דרכיכי וי"ל דמ"מ אקושי נינהו טפי מדם דאינהו התחילו ליבש זה כמה ימים דרגילין להתייבש קודם יציאתם אבל דם אינו רגיל להתייבש קודם יציאתו מן הרחם:

או דלמא לא שנא · תימה דבפרק דם הנדה (לקמן דף נד·) תניא רשב"ג אומר בפושרין מעת לעת ואמאי לא אשמועינן רבותא טפי דאפי' לא יחזור ע"י פושרין מעת לעת אלא על ידי מיעוך טמא לרשב"ג דהא אפי' גבי דם חשיב מיעוך כל שכן בנבלה ושרץ דאקושי דע"כ ע"י מיעוך נימוח טפי מפושרין דהא אפילו את"ל דרבנן כמו מעת לעת במיעוך ע"י הדחק לא חשיב דם לרבנן:

ליפלוג נמי רבי יהודה בהא · אשערה וקליפה לא פריך דליפלוג רבי יהודה דמועטין נינהו ולא שייך בהו פתיחת קבר:

הואיל ונאמרה בהו יצירה · אף על גב דבבהמה לא כתיב בה יצירה הא אמרי' בבהמה המקשה (חולין דף עא·) דבהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה:

המפלת דמות תנין · הוה מצי למנקט דגים סתמא דבקרא דויברא את התנינים כתיב נמי כל נפש חיה הרומשת אשר שרצו המים אלא נקט תנין לפי שהוא סמוך לויברא:

זו היא שיבה זו היא ביאה · וא"ת אמאי לא משני ה"מ היכא דליכא דדמי ליה כו' וליכא למימר דה"פ דליליף תרוייהו יצירה ובריאה למאי בהמה ודגים דע"כ לא נתקבלה ג"ש אלא חדא מינייהו מדקאמר לקמן שבקינן מופנה מצד אחד וילפינן ממופנה מב' צדדים וי"ל דעיקר קושיא אועוד סמיך*):

התם ביבשה כתיב · תימה וכי לא ידע דביבשה כתיב דקרא דתנינים כתיב בחמישי והאי בששי:

*) [וע"ע תוס' יומא נב: ד"ה כל"ש ותוס' סנהדרין ד' ד"ה מאי ל"מ]

אם נמוחו טמאין. דדם הוא. אלמא לא"צ לכי מוקיה יבש היה כעפר: בריה בפני עצמה. ולא דם: כי האי גוונא. מפלת כמין שערות וקליפות: מטבעין. שם העיר: קליפות. גלדי המכה: דלך שומא להיות בה שער: ובפושרין. דאי בדק בצונן ולא נימוח לא מטהרינן לה בהכי דדילמא אי היה בפושרין הוה נימוח: מאי בינייהו. מאי פליגי בהא מיימר: ע"י הדחק. לת"ק אי נימוח מאליו הוא דהוי דם אבל נימוח על ידי מיעוך לאו דם הוא ולרבנן שמעון אפילו נימוח ע"י מיעוך נמי דם הוא: כמה היא שרייתן. בפ' דם הנדה· השרץ והנבלה מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין וכמה היא שרייתן כו': דאקושי. קשים: לא. בעינן מעת לעת אלא או יום או לילה ואם לא נמוחו טהורים: וליפלוג נמי ר' יהודה בהא. ויימא בין כך ובין כך טמאה דהא טעמא דר' יהודה אוקימנא· דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: במחלוקת שנויה. משנה זו שנויה במחלוקת דלאו סתמא דדברי הכל היא אלא ר' יהודה פליג: והוי חתיכה. דטעמא לאו משום פתיחת הקבר בלא דם הוא אלא בחתיכה עצמה סבירא ליה דהויא דם וכגון שהיא מאדמה מידי דמים: ולהך לישנא כו'. כדאמרן לעיל במתניתין: יצירה. וייצר ה' אלהים (את חית השדה ואת)· עוף וגו'*) וכתיב באדם*) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ורבנן לית להו גזירה שוה: תנין. דג גדול. ואמאי תנן [שם] המפלת מין דגים טהורה: זו היא שיבה זו היא ביאה. כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה מה שיבה חולץ וקוצה וטח כו': ועוד. גבי אדם נמי כתיב בריאה דכתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו ויליף בריאת דגים מבריאת אדם: ויברא. דאדם לגופיה: וייצר לאפנויי. לגזירה שוה ודנין ג"ש לחיה ולעוף דכתיב בהו יצירה דדמי מדדמי: מופנה. גבי אדם דהא כתיב ויברא: ומופנה גבי בהמה. כדמפרש דהא כתיב ויעש אלהים את חית השדה· וגו': גבי אדם מופנה. דהא כתיב וייצר: גבי תנין לאו מופנה. דלא כתיב קרא אחרינא: ופרכינן גבי תנין נמי מופנה הוא דכתיב. בקרא דויעש ואת כל רמש האדמה: ומאי נפקא מינה. דניחא לך למילף משני צדדין טפי: כל ג"ש שאינה מופנה כל עיקר אין למדין הימנה. ואפילו אין להשיב: אין משיבין. ואפי' יש להשיב: לרבנן למדין. הימנה אם אין להשיב ואם יש להשיב משיבין. והך פלוגתא דרבי ישמעאל ורבנן שמואל גמרא גמיר ליה מרביה וכאן הוא מקומה ואינה לא במשנה ולא בברייתא: להכי

*) [בראשית ב] *) [שם]

[תוספתא רפ"ד]

[לקמן נד:]

◆

גליון הש"ס

גמ' תנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן כו'. מדברי תוס' חולין פה ע"ב ד"ה ולאותו משמע דהיה להם הגי' כאן בשמו דר"י ס"ל למדין ומשיבין:

לקמן כה ב.

[צ"ל מן האדמה כל חית השדה ואת כל]

[לעיל כא: מדפס אליהו כשם הש"ל רבי יוחנן]

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אם נמוחו טמאה. ע"ס · עי' ערך פי' קפה ס"ק יח וכו' ועי' בכסף משנה הלכה לגבל סוגיא כאמר הפירוש להם ג':

עירובין נא: יומא נ: מכות יג: יבמות יח: סוכה הי' הוריות ח: מנחות די ודף מה: כתובות לג: חולין פה:

[הלכה תורה סלנו משום ר' ישמעאל לנידה ליכון] [שבת פד]

◆

תוספי הרא"ש

דבה ודוקא לענין פתירי' סיפוה קרא אבל לשאר דברים הוי כצחצוחי זיבת נמורת תדע מדאמרינן בעל קרי שלא הטיל מים לכשיטיל מים טמא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי קרי אלמא חשיבי צחצוחין כאילו הוה בעין · עוד אמרינן בפ' מצות חליצה יבמה שרקקה דם תחלוץ לפי שאי אפשר בלא צחצוחי הרוק אלמא חשיבי צחצוחין כרוק בלא ריבוי דקרא: **הרואה** דם יבש כו' · הא דלא פשיטא ליה ממתניתין דהמפלת חתיכה כרא"י יהודה בין כך ובין כך טמאה משום דאיכא דמוקי לה דפליגי באי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם: **הא** נמי תנינא כו' · אם נימוחו טמאה · תימה הא לאו יבש מעיקרא הוא דאפי' הך דתנן לקמן בפ' דם הנדה שרץ ונבלה מטמאין לחין ולא יבשים · תנן התם אם יכולין לשרות ולחזור כמות שהן מטמאין יבשין וכ"ת התם בעינן לעת הכא לישום הרבה הוא מיבעיא לן בשמעתין אי אמרינן כהא מעת לעת או לא וי"ל דנהי דלא חשיב לקמן יבש מ"מ משמע ליה אי הוה דרשי כי יזוב מידי דראויה הוה לן למעוטי נמי האי דהשתא מיהא לאו ראויה הוא ופריך ליה דעל כרחי' לא אמרינן הך סברא דנימוחו מיקרי (נ"כ) יבש מעיקרו דא"כ אפילו לא נימוחו נמי דא"כ דיבש מעיקרו טהור ניחא לי דלא נימוחו טהורה אבל בנימוחו קרינן ביה שפיר כי יזוב כיון דמידב דאיב ע"י שרייה אלא אי אמרת דנימוחו חשיב יבש מעיקרו ואפ"ה טמאה דלא בעי' מידב דאיב א"כ כי לא נימוחו נמי: **אמרו** אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה כו' · לא שהיה ברור לרופאים שהיה לה מכה בתוך מעיה דא"כ אפילו אם נימוחו טהורה כדאמרינן לעיל הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה · אלא אמרו הרופאים אולי אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה ויבוק הדבר ע"י הטלת מים אם נימוחו דם נדה הוא ולא בא מחמת מכה וכן הדבר שברא דישומא: **שרץ** ונבלה דאקושי בעינן מעת לעת · ותימה והא דם נדה נמי קתני לקמן בהדי אינך דפ' דם הנדה דלא מיקרי יבשים אלא במעת לעת וי"ל דהתם מיירי בדם הנדה שעל הבגד שנתייבש הרבה אבל דם באנפי נפשיה הוי רכיך · ומיהו תימה דלקמן נמי קתני רוק חוב וניעו דרכיכי נינהו וי"ל דס"ם אקושי נינהו טפי מאינך דהוא דרגרו התחילו להתייבש זה כמה ימים אבל דם דהכא ש"צא יבש מן הרחם אינו רגיל להתייבש זמן גדול קודם צאתו: **וליפלוג** נמי ר' יהודה בהא · אדגים ובהמה פריך אבל בקליפה ושערה לא שייך ביה פתיחת הרחם אבל משינויא דר' יוחנן נ"ל דקאי אפילו ארישא דקליפה ושערה דהא ברישא מטמא ר' יהודה בכל ענין ולא קאמר תטיל למים וקליפה שערה ועפר כולהו בריית דלא עביד דם דקריש הוי כי הני: **הואיל** ונאמר בהם יצירה כאדם · תימה בהמה דלא נאמר בה יצירה מא"ל וי"ל הא אמרינן בפ' המקשה בהמה טהורה בכלל חיה טהורה ליצירה והתם דפריך הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מא"ל ה"ם לטמרך נמי לר' מאיר הניחא לרב יהודה אלא לר' יוחנן ולר' (מאיר) [יוסי] דספרשי טעמא אחרינא לקמן לר' מאיר מא"ל: **הואיל** ונאמר בו בריאה כאדם אע"ג דג"ש דיצירה ניתנה ובריאה לא ניתנה זו היא שיבה זו היא ביאה הא תנא דבי ר' ישמעאל וליכא למימר ה"ם הלא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה עדיפי ליה ילפינן כדאמר בפ' כיסוי הדם דקאני התם משום שאי אפשר לקיים את שניהם דאי גמרינן שחיטה משחיטה הוי שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה ואי גמרינן שחיטה מסביבתה לא הוי שמה שחיטה הלכך שבקינן סביבתה וילפינן משחיטה אבל הכא איכא למימר תרוייהו: **ונגמר** בריאה מבריאה · כלומר אפי' אי ליתא להא דר' ישמעאל לגבי הא משום דאית ליה למיגמר מדדמי ליה אע"ג דלא סתרי אהדדי לגבי הא ודאי אית לן למימר דכשנאמרה למשה מסיני יצירה מיצירה ה"ה בריאה מבריאה כיון דמשמעות בריאה ויצירה שוין: **אמרי** ויברא לגופיה · לפי שנאמר תחלה · אדרבה דיצר לגופיה מיהא כיון דנתקבלה ג"ש יצירה יצירה ונליף בריאה בריאה כיון דאפשר לומר (או) הכי מסתברא למימר יצירה יצירה שנאמרה למשה מסיני וי"ל דמיסתבר ליה טפי למימר יצירה לגופיה שהיא מפרש עיקר הצירה: **ולרבי** ישמעאל מאי איכא למופנה מצד אחד למופנה משני צדדין דבשלמא לרבנן ניחא דילפינן יצירה מיצירה דמופנה משני צדדין דאין משיבין אלא לר' ישמעאל כיון דתרוייהו אין משיבין מאי איכא בין מופנה מצד אחד למופנה משני צדדין ומשני דלהכי אפנייה רחמנא להדדי כי הוכי דלא תימר מופנה מצד אחד וא"ת לא לפנייה לבהמה כ"א מצד אחד דלא ליכתוב גבי אדם אלא או יצירה או בריאה דהשתא הוי ג"ש דבהמה מופנה מצד אחד ודתנין לא הוי מופנה כלל וי"ל דאי לא מיפנה גבי אדם הוה ילפינן בריאה דתנין מיצירה

מוסף רש"י אם נמוחו טמאה. משום נדה, דדם הוא (לעיל כא.). כמה היא שרייתן. דנימוח אי הדלא כבי האי שיעורא לאו נינהו (לקמן נד:). בפושרין מעת לעת. אבל אי כבי עפי מים חמים או יותר ממעת לעת, יבשין הן (שם). לפתיחת הקבר. הרחם, בלא דם. דם לידה (לעיל כא.). זו היא שיבה זו היא ביאה. מפרש בתו"כ מה ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע, אלמא גמרינן גזרה שוה כה"ג, ואע"ג דלא דמו בתיבות הואיל ופירוש לשון ביאה הבית הן, ויש לשונות אחרים אבל זה עיקר (מנחות ד. ועי' רש"י עירובין נא. בארוכה). לאפנויי. צריך שתהא גזרה שוה זו מב' תיבות מופנין למדרש בה, שלא יהו צריכין לגופן ומאחר שמופנין ללמוד גזירה שוה הוה ליה כמאן דכתיב דרשא בקרא בהדיא ואין משיבין עליה (שבת סד. ע"ש).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones